

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت
ویر جینیا - امریکا
۲۱ نومبر ۲۰۰۹

بیانید پښتو بیاموزیم د پښتو ۲۷ لوست (درس ۲۷ پښتو) د افعالو گردان

علاقه مندان جلیل القدر درسهای پښتو! نخل مراد تان از جویبار آرزو های قلبی ما سبز و پر بار!!! ما و شما اکنون داخل مرحله نوین و خیلی مهم درسهای پښتو (گردان افعال) میشویم و در زبان محاوروی و تحریری از ان به پیمانۀ وسیع استفاده خواهیم کرد. این عاجز هم بنا بر گفته شخصیت فرهیخته و ملی، جناب معروفی صاحب، که شکر به کلا مش (تا جایی که بضاعت مزجات و عقل قاصر من قد میدهد) سعی بلیغ مبذول خواهم داشت، تا راه های نزدیک، ساده و بهتر آموختن آنرا بعد از ساعت ها اندیشه و تفکر به شما عرضه نمایم و گلستان شوق و هوس فراگیری این لسان شیرین را برای شما سبز و شاداب گردانم، به امید چنین روزی و نیل به چنین هدفی، میپردازیم به درس امروز:

۱- گردان فعل حال

الف - گردان فعل حال - افعال لا زمی:
برای گردان افعال در پښتو دانستن ریشه های افعال که در درس گذشته از آنها مفصل یاد آوری کردیم حتمی و ضروریست.

وقتی در اخیر ریشه فعل، ضمائر متصل ذیل:

(د پښتو ۱۹ لوست ته مراجعه وکړئ)

- د مفرد متکلم لپاره د (م) توری

- که مفرد متکلم بنځینه وي (مه)

- د مفرد مخاطب لپاره (مجهول ي)

- د مفرد غائب لپاره (معروف ي)

- د جمع متکلم لپاره (و)

- د جمع مخاطب لپاره (کرواله ئ)

- د جمع غائب لپاره (معروف ي)

علاوه میشود فعل حال یا حاضر گردان میگردد.

به گونه‌ی مثال فعل (مصدر) **تلل** یعنی رفتن را که ریشه‌ی آن (**خُد**) است گردان میکنیم :

د تلل فعل گردان:

-	زه	خُم	(برای مذکر)	خُم = م + خُد
-	زه	خُمه	(برای مؤنث)	
-	تِه	خِي		
-	هغه یا دا	خِي		
-	مور	خُو		
-	تاسو	خِي		
-	هغوی ، دوی	خِي		

د کپناستل فعل گردان

:	کپنم	کپن + م = کپنم - زه
(برای مذکر)		
(برای مؤنث)		
-	زه	کپنمه
-	تِه	کپني
-	هغه	کپني
-	مونږ	کپنو
-	تاسو	کپنئ
-	هغوی ، دوی	کپني

د درپدل فعل گردان

د ولاړپدل فعل گردان :

-	زه	درپرم
-	زه	درپرمه
-	تِه	درپري
-	هغه	درپري
-	مور	درپرو
-	تاسو	درپري
-	هغوی	درپري
-	زه	ولاړپرم
-	زه	ولاړپرمه
-	تِه	ولاړپري
-	هغه	ولاړپري
-	مور	ولاړپرو
-	تاسو	ولاړپري
-	هغوی	ولاړپري

د پاڅپدل فعل گردان

-	زه	پاڅپرم
-	زه	پاڅپرمه
-	تِه	پاڅپري
-	هغه	پاڅپري
-	مور	پاڅپرو
-	تاسو	پاڅپري
-	هغوی	پاڅپري

به بعضی افعالی که صرف در صیغه های مفرد و بعضاً جمع غائب از آنها استفاده میشود، توجه فرمائید:

-	غپل	(غوژدن)	غاپ	غپدل هم گویند
-	اورپدل	(باریدن)	اورپږ	با الف مضموم

بعضی نکات قابل ذکر:

- اورپدل (شنیدن) اورپږ با الف مفتوح

مصدر (**او رپدل**) با الف مضموم که باریدن است اگر به عین املاء (**اورپدل**) با الف مفتوح نوشته شود شنیدن و گوش دادن معنی میدهد ، برای معنای دوم این فعل (گوش دادن) ، فعل دیگری (**غور نیول**) نیز وجود دارد.

صورت استعمال افعال بالا:

زمور د گاوندي سپی هره شپه تر سهاره غاپي

سگ همسایه ما هر شب تا صبح غو میزند

په ژمي کي واورې او په پسرلي کي باران اوري

در زمستان برف و در بهار باران میبارد

هغه له ما نه ډېر لېږي دی ، زه د هغه آواز نه اورم

او از من بسیار دوراست، من صدای او را نمیشنوم
هرڅه چې ورته وایم، بالکل زما خبره نه اوري
هرچه برایش میگویم بالکل گیم را نمیشنود (به گیم گوش نمیده)
دی خو چا ته غورنه نیسی ، نو ته څه ورته ووايه که ستا خبره واورې
او خو به کس گوش نمیده ، پس تو برایش چیزی بگو اگر گپ تو را بشنود
غور نیول مصدریست مرکب از غور بمعنی گوش و نیول به معنی گرفتن که ریشه فعل حالش
نیس و مجموعاً گوش گرفتن یا گوش دادن معنی میدهد. مصدر نیول با کسر نون و ضم واو
یعنی گرفتن در حیات روزمره استعمال وسیع دارد.
به یاد ما باشد که برخی از ده نشینان پینتو زبان ما بعضی اوقات وقتی برافروخته میشوند ، کاسه صبر شان مقابل
حریف لبریز و پا از گلیم عفت کلام بیرون میگذارند میگویند :
ببخایه مه غا په یعنی بیمورد غو مزن؛ و ازین قماش بسیار دیگر.
تا درس دیگر که باز هم دوام گردان افعال خواهد بود ، خدا نگهدار. بای، بای